

Debatt

debatt@dn.no

En spørreundersøkelse utført av FFI i de tre forsvarsgrenene viste dette tydelig: folk fra Hæren mente at Hæren trengte mest midler, i Sjøforsvaret mente de at Sjøforsvaret trengte mest ressurser, og i Luftforsvaret var oppfatningen at Luftforsvaret hadde størst behov for ressurser, skriver forfatterne. Fra bygningen til Forsvarets forskningsinstitutt.
Foto: Fartein Rudjord

Forsvarets harde prioriteringer

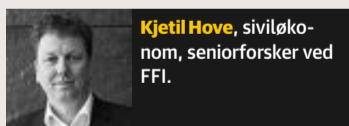
Forslag om satsinger i Forsvaret vil få mer gjennomslag hvis det kan vises hvordan forslaget kan effektivisere Forsvaret.

Den nye langtidsplanen for forsvarssektoren har det siste året generert omfattende debatt om alt fra Landmaktutredningen til nedleggelse av Sjøheimvernet og basen på Andøya. Det er mange som ønsker mer ressurser, men få eller ingen forslag til hva vi skal velge bort for å få råd til økningene. Dette er ikke bare en utfordring i forsvarssektoren, men i alle deler av offentlig sektor.

Forsvaret er blitt dyrt. Når potensielle trusler mot Norge blir mer avanserte, må også forsvarssystemene bli mer avanserte. Den teknologiske utviklingen innenfor moderne våpensystemer fører med seg en høy kostnadsvekst. Nettopp derfor har ofte langtidsplanleggingen av forsvarssektoren dreiet seg om harde prioriteringer. Selv om den nye langtidsplanen innebærer at budsjettene skal øke med 180 milliarder kroner over 20 år, utgjør den ingen stor økning i forsvarsstrukturen.

Planlegging av og diskusjon

Innlegg
Kjetil Hove
og **Petter Lindgren**

Kjetil Hove, siviløkonom, seniorforsker ved FFI.

Petter Lindgren, samfunnsøkonom, forsker FFI.

omkring fremtidens forsvar er viktig, fordi det er vanskelig å snu om på et forsvarsbudsjett på kort sikt: Investeringer i Forsvaret har ofte veldig lang levetid og investeringsbeslutninger binder opp drifts- og investeringsmidler flere tiår inn i fremtiden. Store deler av kostnadene er faste på mellomlang sikt og det er derfor

vanskelig å få plass til nye kapasiteter innenfor eksisterende budsjett.

Det er imidlertid ikke bare i forsvarspolitikken at vi støter på prioriteringsproblemer. I helsesektoren foreslås det også kontinuerlig nye former for medisinsk behandling (som er en langtidsinvestering for folkehelsen), uten at det nødvendigvis fremmes like gode løsninger for finansiering.

Det er naturlig at fagfolk og interesseorganisasjoner med lang erfaring og dyp kjennskap til spesifikke deler av sektorene roper høyt om behovet for mer ressurser. Legen på hjerteavdelingen vet hva som må gjøres for å redde flere hjertesyke pasienter, og kjemper for å få finansiert det.

Slik er det også i Forsvaret: En spørreundersøkelse utført av FFI i de tre forsvarsgrenene viste dette tydelig: folk fra Hæren mente at Hæren trengte mest midler, i Sjøforsvaret mente de at Sjøforsvaret trengte mest ressurser, og i Luftforsvaret var oppfatningen at Luftforsvaret hadde størst behov for ressurser.

Det er ikke noe galt i å se behov innenfor det feltet en selv

arbeider, men det viser hvor vanskelig det er å få oversikt over helheten i offentlige prioriteringer. Å spørre fagfolk med sektorinteresser om hvor det er behov for midler gir ikke nødvendigvis et godt svar for prioritering mot andre deler av offentlig sektor.

For å kunne skape gode beslutningsgrunnlag i samfunnet trengs offentlig debatt om strategiske og strukturelle valg. Når ressurser skal fordeles i Forsvaret og andre deler av offentlig sektor må vi forsøke å svare på tre spørsmål:

1. Er det mulig å flytte på ressurser innad i våpengrenen? Hvis noen foreslår å forbedre en kapasitet i Sjøforsvaret ville det være nyttig å høre om det samtidig er mulig å kutte andre steder i den samme våpengrenen. Det er ofte folk i nær tilknytning til den aktuelle våpengrenen som ber om økning. De bør også ha også en unik innsikt i kuttpotensiell innenfor samme gren eller avdeling.

2. Er det mulig å flytte på ressurser innad i budsjettet? Hvis en mener at Sjøforsvaret ikke kan omprioritere i tilstrek-

kelig grad og derfor foreslår økte budsjetter, vil et nest beste alternativ være å peke på mulige kutt i budsjettene til Hæren eller Luftforsvaret.

3. Hvis hverken (1) eller (2) er mulig, kan kostnadsøkningen vurderes opp mot andre deler av offentlig sektor: Vil det å beholde Sjøheimvernet være bedre for samfunnet enn et tiltak for eksempel kreftpasienter? Det er slike valg politikere, og vi som samfunn, implisitt må være villige til å ta hver eneste gang et offentlig budsjett blir utarbeidet.

Det er vanskelig å prioritere. En løsning for å begrunne et satsingsforslag økonomisk er å peke på om det bidrar til en mer effektiv ressursbruk. Da vil vi kunne produsere mer forsvar eller helse per krone.

Hvis den som kommer med gode forslag til fremtidige satsinger samtidig kan peke på hvordan det kan bidra til effektivisering, vil det styrke tyngden i forslagene.

Kjetil Hove, siviløkonom, seniorforsker ved FFI og **Petter Lindgren**, samfunnsøkonom, forsker FFI